

موضوع: نقش مدارس در تامین امنیت فرهنگی نوجوانان

رقیه عجبی*^۱

چکیده

مدارس نقش حیاتی در حفظ و تقویت امنیت فرهنگی نوجوانان ایفا می‌کنند. این نهادها با آموزش ارزش‌های فرهنگی و ترویج هویت ملی، زمینه را برای شناخت و درک میراث فرهنگی فراهم می‌کنند. مدارس همچنین با ایجاد فضایی برای تعامل فرهنگی و احترام به تنوع، به نوجوانان کمک می‌کنند تا با فرهنگ‌های مختلف آشنا شده و از تعصبات دوری کنند. برنامه‌های آموزشی می‌توانند شامل آموزش تاریخ، ادبیات، هنر و موسیقی محلی باشند که همگی به تقویت حس تعلق و هویت فرهنگی کمک می‌کنند. علاوه بر این، مدارس با برگزاری فعالیت‌های فرهنگی مانند جشن‌ها، نمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها، فرصت‌هایی را برای نوجوانان فراهم می‌آورند تا در حفظ و انتقال فرهنگ خود نقش فعال داشته باشند. در نهایت، مدارس با آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی و مقابله با تبعیض، نوجوانان را در برابر تهدیدات فرهنگی توانمند ساخته و از حقوق فرهنگی آنان محافظت می‌کنند. هدف از این تحقیقی بررسی نقش مدارس در تامین امنیت فرهنگی نوجوانان می‌باشد. این تحقیق به روش توصیفی، تحلیلی و کتابخانه‌ای نگاشته شده است. از نتایج این تحقیق ایجاد محیطی امن و حمایتی، آموزش مهارت‌های مقابله با چالش‌های فرهنگی، تقویت هویت فرهنگی، مقابله با آسیب‌های اجتماعی و ... اشاره کرد.

کلید واژگان: مدارس، تامین امنیت، فرهنگی، امنیت فرهنگی، نوجوانان.

^۱ طلبه سطح ۲، حوزه علمیه خواهران الزهرا(س) ارومیه.

مقدمه

مدارس نقش مهمی در تامین امنیت فرهنگی نوجوانان دارند. این نقش شامل ایجاد محیطی امن و حمایتی، آموزش مهارت‌های مقابله با چالش‌های فرهنگی و ارائه الگوهای مثبت رفتاری است. مدارس همچنین می‌توانند با همکاری خانواده‌ها و سایر نهادهای اجتماعی، به تقویت هویت فرهنگی و مقابله با آسیب‌های اجتماعی کمک کنند. در عصر کنونی، که جهانی‌سازی ابعاد گسترده‌ای یافته و تبادل اطلاعات و فرهنگ‌ها به سرعتی بی‌سابقه در جریان است، حفاظت از هویت فرهنگی نوجوانان به عنوان سرمایه‌های اصلی جوامع، از اهمیت دوچندانی برخوردار است. مدارس، به عنوان یکی از اصلی‌ترین و مهم‌ترین نهادهای اجتماعی و فرهنگی، نقشی بی‌بدیل و محوری در این راستا ایفا می‌کنند. این نهادها، فراتر از وظیفه سنتی خود در آموزش و انتقال دانش، مسئولیت خطیری در جهت شکل‌دهی به هویت فرهنگی، تقویت حس تعلق و ریشه‌دار کردن نوجوانان در ارزش‌های اصیل جامعه بر عهده دارند. مدارس، با ایجاد فضایی پویا و تعاملی، می‌توانند نوجوانان را با تاریخ، ادبیات، هنر و دیگر مظاهر فرهنگی غنی جامعه خود آشنا سازند. این آشنایی، نه تنها به افزایش دانش و آگاهی نوجوانان کمک می‌کند، بلکه احساس غرور و افتخار به میراث فرهنگی را در آنان تقویت کرده و زمینه را برای مشارکت فعال در حفظ و ترویج آن فراهم می‌آورد. همچنین، مدارس می‌توانند با برگزاری برنامه‌های متنوع فرهنگی، مانند جشن‌ها، نمایشگاه‌ها، کارگاه‌های آموزشی و اردوهای فرهنگی، فرصت‌هایی را برای نوجوانان فراهم آورند تا با فرهنگ‌های مختلف آشنا شده و درک عمیق‌تری از تنوع فرهنگی و اهمیت احترام به آن پیدا کنند. نقش مدارس در تامین امنیت فرهنگی نوجوانان چگونه است؟

با این حال، نقش مدارس در تامین امنیت فرهنگی نوجوانان، تنها به انتقال دانش و برگزاری برنامه‌های فرهنگی محدود نمی‌شود. مدارس باید با ایجاد فضایی امن و حمایت‌گر، نوجوانان را در برابر آسیب‌های ناشی از تهاجم فرهنگی و تبلیغات منفی محافظت کنند. آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی، توانایی تحلیل اطلاعات و مقابله با تبعیض، از جمله اقداماتی است که می‌تواند به نوجوانان کمک کند تا در برابر این تهدیدات مقاومت کرده و از ارزش‌های فرهنگی خود دفاع کنند. در این میان، نقش معلمان و مربیان به عنوان الگوهای رفتاری و فرهنگی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. معلمان باید با داشتن دانش کافی در زمینه فرهنگ و تاریخ جامعه، و همچنین با بهره‌گیری از روش‌های تدریس خلاقانه و جذاب، بتوانند ارزش‌های فرهنگی را به نوجوانان منتقل کرده و آنان را به حفظ و ترویج آن ترغیب نمایند. همچنین، مشارکت فعال والدین و خانواده‌ها در برنامه‌های فرهنگی مدرسه، می‌تواند به تقویت ارتباط بین خانه و مدرسه کمک کرده و اثربخشی این برنامه‌ها را افزایش دهد. در نهایت، می‌توان گفت که مدارس، به عنوان قلب تپنده جوامع، نقش کلیدی در تامین امنیت فرهنگی نوجوانان و حفظ هویت ملی ایفا می‌کنند. با سرمایه‌گذاری در آموزش و فرهنگ، و همچنین با ایجاد فضایی پویا و

تعاملی در مدارس، می‌توان نوجوانانی تربیت کرد که نه تنها دانش‌آموختگان موفقی باشند، بلکه مدافعان و پاسداران ارزش‌های فرهنگی خود نیز باشند.

درباره این موضوع کتاب‌ها و مقاله‌هایی نگاشته شده است که عبارتند از معصومه حسنی در مقاله نقش مدرسه در بهبود و ارتقاء رفاه امنیت اجتماعی که در این مقاله در مورد اینکه جامعه سالم پیش از آنکه به آسایش نیاز داشته باشد به امنیت روانی نیاز دارد و دانش‌آموزان آینده‌سازان هر جامعه می‌باشند پس سلامت و رفاه روان اجتماعی فردای جامعه خواهند بود پس مدرسه محلی است که به تربیت فرزندان می‌پردازد، احمد هاشمی در مقاله نقش آموزش در توسعه امنیت فرهنگی سیاسی بهداشتی که یکی از مهمترین نیازهای انسان تامین امنیت است که شکوفایی و سرمایه‌گذاری و رسیدن به آرامش همه در گرو تامین امنیت است که این امنیت از طریق آموزش برای دانش‌آموزان مهیا می‌شود، مهدی کامکار در کتاب آموزش و پرورش و امنیت ملی که آموزش و پرورش مهم‌ترین عامل دگرگونی رفتار افراد است و هسته اولیه مسئولیت‌پذیری و استقلال شخصیت و خلاقیت در آموزش و پرورش شکل که حیاتی‌ترین ابزار در مسیر توسعه پایدار شناخته شده است، کتاب امنیت فرهنگی از مرتضی طلایی حمید ملکی در مورد ارتقای سطح امنیت عمومی در مدارس و که در هیچ یک از اینها در مورد نقش مدارس در تامین امنیت فرهنگی نوجوانان اشاره‌ای نشده است و من تلاش کرده‌ام در این باب مطالبی را بنویسم.

این تحقیق به روش توصیفی تحلیلی و کتابخانه‌ای نگاشته شده و این تحقیق به بررسی نقش مدارس در تامین امنیت فرهنگی نوجوانان اشاره شده است.

مفهوم مدرسه

مدرسه به عنوان یک نهاد آموزشی و اجتماعی، مکانی است که در آن دانش‌آموزان تحت نظر معلمان و مربیان، آموزش‌های رسمی را دریافت می‌کنند. مدارس نقش مهمی در رشد تحصیلی، اجتماعی، عاطفی و جسمانی دانش‌آموزان ایفا می‌کنند و به عنوان بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی، در پرورش نسل آینده نقش دارند. در واقع، مدرسه محلی است که در آن دانش‌آموزان دروس مصوب آموزش و پرورش را یاد می‌گیرند و مهارت‌های مختلف را کسب می‌کنند.^۱ مدرسه به رشد ابعاد مختلف شخصیت دانش‌آموزان کمک می‌کند و در کنار آموزش، مسائل اجتماعی، عاطفی و جسمانی را نیز در نظر می‌گیرد. مدرسه محیطی را فراهم می‌کند تا دانش‌آموزان بتوانند مهارت‌های ارتباطی، کار گروهی و تعامل با دیگران را تمرین کنند. مدرسه با وضع قوانین و مقررات، حس مسئولیت‌پذیری و قانون‌مداری را در دانش‌آموزان تقویت می‌کند. مدرسه دانش‌آموزان را برای ورود به مراحل بالاتر تحصیلی و همچنین زندگی اجتماعی آماده می‌کند. بنابراین، مدرسه نه تنها یک مرکز آموزشی، بلکه یک محیط اجتماعی و تربیتی است که در شکل‌گیری شخصیت و آینده دانش‌آموزان نقش بسزایی دارد.^۲

مفهوم فرهنگ

فرهنگ فارسی معین واژه «فرهنگ» را مرکب از دو واژه «فر» و «هنگ» به معنای ادب، تربیت، دانش، علم، معرفت و آداب و رسوم تعریف کرده‌است. واژه فرهنگ در پهلوی ساسانی به صورت «فره هنگ» آمده‌است که از دو جزء «فره» به معنای پیش و فرا؛ و «هنگ» به معنای کشیدن و راندن، ساخته شده‌است. در نتیجه «فرهنگ» به معنای پیش‌کشیدن و فراکشیدن است. به همین سبب است که فارسی‌زبانان فرهنگ را سبب پیشرفت می‌دانند.^۳

با مطالعه متن‌های باستانی ایران، درمی‌یابیم که واژه «فرهنگ» از دوره پارسی میانه است که وارد فرهنگ ایران می‌شود و پیش از آن کلمه‌ای که به معنای فرهنگ باشد در این زبان وجود نداشت. در این دوره در متن‌های پهلوی ساسانی، متن‌های سعدی، مانوی و حتی ختنی کلمه فرهنگ را می‌توان بازشناخت. در متن‌های پارسی میانه، همانند «خسرو و ریدگ»، «خویشکاری ریدگان» و «کارنامه اردشیر بابکان» کلمه فرهنگ به

^۱ معین، فرهنگ معین، ۱۳۸۲، ذیل واژه مدرسه

^۲ صفوی، تاریخ آموزش و پرورش ایران از ایران باستان تا ۱۳۸۰، ۱۳۸۳، ص ۴۲۰

^۳ راغب اصفهانی، مفردات فرهنگ، ذیل واژه فرهنگ

کار رفته است؛ همچنین در شاهنامه فردوسی، آثار سعدی و متن‌های دور بعد نیز بارها به این واژه برمی‌خوریم. در آثار این دوران، فرهنگ علاوه بر دانش، شامل هنرهایی چون نقاشی و موسیقی یا سوارکاری و تیراندازی هم می‌شد. در گذشته اعتقاد فارسی‌زبانان بر این بود که بدون فرهنگ آدمی نمی‌تواند قدمی مثبت در زندگی بردارد. از همین رو است که فردوسی فرهنگ را برتر از گوهر و نژاد می‌داند.^۱

جایگاه مدرسه در جامعه اسلامی

در جامعه اسلامی، مدرسه جایگاه ویژه‌ای دارد و به عنوان یکی از ارکان اساسی تربیت و تعلیم نسل آینده، نقش محوری در انتقال ارزش‌های دینی و اسلامی ایفا می‌کند. مدارس اسلامی نه تنها به انتقال دانش و مهارت‌های علمی می‌پردازند، بلکه در شکل‌گیری هویت دینی و اخلاقی دانش‌آموزان نیز نقش بسزایی دارند. مدارس اسلامی مسئولیت تربیت نسلی را بر عهده دارند که با ارزش‌ها و آموزه‌های دینی آشنا باشند و در زندگی خود از این آموزه‌ها پیروی کنند. مدارس به عنوان نهادی فرهنگی، ارزش‌های دینی و اسلامی را به نسل‌های جدید منتقل می‌کنند و در حفظ و تداوم این ارزش‌ها نقش دارند. مدرسه محیطی است که در آن دانش‌آموزان با هویت دینی و اسلامی خود آشنا می‌شوند و در مسیر رشد و تعالی قرار می‌گیرند. مدارس اسلامی با ارائه آموزش‌های دینی و اخلاقی، دانش‌آموزان را برای مقابله با چالش‌ها و انحرافات فکری و رفتاری آماده می‌کنند. مدارس اسلامی با ترویج وحدت و همبستگی اسلامی، نقش مهمی در تقویت جامعه اسلامی ایفا می‌کنند. مدارس با تربیت نسلی آگاه و متعهد، زمینه‌ساز پیشرفت و تعالی جامعه اسلامی در آینده می‌شوند. علمای اسلام و مدرسان مدارس دینی نقش مهمی در تبیین و ترویج ارزش‌های اسلامی و تربیت دینی دانش‌آموزان دارند. آنها با تلاش و مجاهدت، مدارس را به عنوان کانون‌های علم و معرفت حفظ کرده‌اند و در تربیت نسل‌های آینده نقش اساسی ایفا می‌کنند. در جوامعی که مدارس دینی مورد حمایت قرار می‌گیرند، شاهد حفظ و تقویت ارزش‌های دینی و اخلاقی هستیم. لذا حمایت مالی و معنوی از این مدارس، وظیفه‌ای است که بر عهده همه افراد جامعه اسلامی است. مدارس دینی به عنوان قلعه‌های اسلام، نقش مهمی در حفظ و تداوم ارزش‌های دینی و اسلامی در برابر تهاجمات فکری و فرهنگی دارند. با حمایت از این مدارس، می‌توانیم نسلی را تربیت کنیم که با ایمان و تقوا، آینده‌ای روشن برای جامعه اسلامی رقم بزنند.^۲

^۱ معین، فرهنگ معین، ۱۳۸۲، ص ۷۳۶

^۲ میرزایی، علی، بررسی ماهیت و ویژگی‌های مدرسه صالح براساس نظام معیار اسلامی، ۱۴۰۲، ص ۳۴

تا با فرهنگ خود بیشتر آشنا شوند و آن را به اشتراک بگذارند. مدارس نقش مهمی در تقویت هویت فرهنگی و تامین امنیت فرهنگی نوجوانان دارند. با ارائه برنامه‌های آموزشی و فعالیتهای فرهنگی مناسب، مدارس می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند تا ارزش‌ها، سنت‌ها و تاریخ کشورشان را بشناسند و به آن‌ها افتخار کنند. این امر باعث می‌شود که نوجوانان در برابر تأثیرات منفی فرهنگی بیگانه مقاوم‌تر شوند و هویت فرهنگی خود را حفظ کنند. مدارس باید تاریخ و فرهنگ غنی کشور را به دانش‌آموزان آموزش دهند. این شامل معرفی مشاهیر فرهنگی، جشن‌های ملی و مراسم‌های سنتی است. برگزاری کارگاه‌های هنری، نمایشگاه‌ها، و فعالیتهای مرتبط با فرهنگ بومی می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا با هنر و فرهنگ کشورشان ارتباط برقرار کنند. مدارس باید به تقویت زبان فارسی به عنوان زبان مادری و ابزار اصلی انتقال فرهنگ اهمیت دهند. مدارس باید مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی را به دانش‌آموزان آموزش دهند تا بتوانند در جامعه به طور مؤثر عمل کنند و در عین حال هویت فرهنگی خود را حفظ کنند.^۱

مدارس می‌توانند با ایجاد حس مسئولیت‌پذیری در دانش‌آموزان، آن‌ها را تشویق به حفظ و توسعه فرهنگ خود کنند. مدارس می‌توانند با ارائه آموزش‌های لازم، به نوجوانان کمک کنند تا با تأثیرات منفی فرهنگی بیگانه مقابله کنند و هویت فرهنگی خود را حفظ کنند. مدارس می‌توانند با ترویج ارزش‌های ملی و میهنی، روحیه ملی و همبستگی را در نوجوانان تقویت کنند. مدارس باید فضایی امن و آزاد برای نوجوانان فراهم کنند تا بتوانند هویت فرهنگی خود را بدون ترس از قضاوت یا تبعیض ابراز کنند. مدارس با تقویت هویت فرهنگی و تامین امنیت فرهنگی، می‌توانند نسلی آگاه، خلاق و مسئولیت‌پذیر تربیت کنند که قادر به حفظ و توسعه هویت فرهنگی خود در جهان امروز باشند. در نهایت، مدارس باید به عنوان مراکز فرهنگی فعال عمل کنند و برنامه‌های آموزشی خود را به گونه‌ای تنظیم کنند که ضمن تقویت هویت فرهنگی، مهارت‌های اجتماعی و فردی دانش‌آموزان را نیز ارتقا دهد. این رویکرد می‌تواند موجب تربیت نسلی آگاه، خلاق و مسئولیت‌پذیر شود که قادر به حفظ و گسترش هویت فرهنگی خود در جهان امروز باشند.^۲

۶- مقابله با آسیب‌های اجتماعی

مدارس می‌توانند با شناسایی و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی مانند اعتیاد، خشونت و سوء استفاده جنسی، به حفظ امنیت فرهنگی نوجوانان کمک کنند. این کار می‌تواند با ارائه آموزش‌های لازم در زمینه پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، ایجاد فضاهای امن برای گفتگو و مشاوره و همکاری با سایر نهادهای حمایتی انجام شود.

^۱ نقوی شاهکوه، نقش مدرسه در توسعه هویت فرهنگی دانش‌آموزان، ۱۴۰۳، ص ۲۹

^۲ علیزاده، آسیب شناسی فرهنگی، ۱۳۸۴، ص ۸۹

مدارس نقش مهمی در تامین امنیت فرهنگی و مقابله با آسیب‌های اجتماعی نوجوانان دارند. این نقش شامل ایجاد محیطی امن و سالم، آموزش مهارت‌های زندگی، ارائه مشاوره و حمایت، و همکاری با خانواده‌ها و جامعه است. مدارس باید فضایی امن و حمایتی ایجاد کنند تا دانش‌آموزان احساس آرامش و تعلق خاطر کنند و بتوانند بدون ترس از خشونت، تبعیض و سوءاستفاده، به یادگیری بپردازند. ارائه آموزش‌های مرتبط با مهارت‌های زندگی مانند حل مسئله، تصمیم‌گیری، مدیریت استرس، و ارتباط مؤثر، به نوجوانان کمک می‌کند تا با چالش‌های زندگی مقابله کرده و از بروز رفتارهای پرخطر جلوگیری کنند. مدارس باید مشاوران مجربی داشته باشند تا به دانش‌آموزان در زمینه‌های مختلف تحصیلی، اجتماعی و عاطفی مشاوره و راهنمایی ارائه دهند. این مشاوران همچنین می‌توانند در شناسایی و حمایت از دانش‌آموزانی که در معرض آسیب‌های اجتماعی هستند، نقش مهمی ایفا کنند.^۱

مدارس باید با خانواده‌ها در ارتباط باشند و آنها را در جریان مسائل و مشکلات فرزندانشان قرار دهند. این همکاری می‌تواند به پیشگیری از بروز آسیب‌های اجتماعی و همچنین حمایت از دانش‌آموزان آسیب‌دیده کمک کند. مدارس می‌توانند با اجرای برنامه‌های پیشگیرانه، مانند آموزش‌های مرتبط با سوءمصرف مواد مخدر، خشونت خانگی، و ارتباطات ناسالم، از بروز آسیب‌های اجتماعی در میان نوجوانان جلوگیری کنند. مدارس می‌توانند با معرفی ارزش‌ها و فرهنگ غنی ایرانی-اسلامی، به تقویت هویت فرهنگی نوجوانان کمک کنند. این امر می‌تواند در برابر تهاجم فرهنگی و آسیب‌های اجتماعی نقش محافظتی داشته باشد. معلمان و مشاوران با برقراری ارتباط مؤثر و دوستانه با دانش‌آموزان، می‌توانند نقش مهمی در هدایت و راهنمایی آنها ایفا کنند. آنها می‌توانند با شناسایی دانش‌آموزان در معرض خطر و ارائه حمایت‌های لازم، از بروز آسیب‌های اجتماعی جلوگیری کنند. معلمان و مشاوران باید آموزش‌های لازم در زمینه آسیب‌های اجتماعی و مهارت‌های مقابله با آنها را دریافت کنند. مدارس باید با سایر نهادهای اجتماعی مانند نیروی انتظامی، سازمان‌های مردم‌نهاد، و مراکز بهداشتی و درمانی همکاری کنند تا بتوانند به طور مؤثر با آسیب‌های اجتماعی مقابله کنند. این همکاری می‌تواند به ارتقای آگاهی عمومی در مورد آسیب‌های اجتماعی و همچنین ارائه خدمات حمایتی به افراد آسیب‌دیده کمک کند. مدارس با ایفای نقش فعال در تامین امنیت فرهنگی و مقابله با آسیب‌های اجتماعی، می‌توانند به ارتقای سلامت روانی و اجتماعی نوجوانان کمک کنند و آینده‌ای روشن‌تر برای آنها رقم بزنند. در مجموع، مدارس با ایجاد محیطی امن و حمایتی، آموزش مهارت‌های لازم، ارائه الگوهای مثبت رفتاری و همکاری با سایر نهادها، نقش مهمی در تامین امنیت فرهنگی نوجوانان و شکل‌گیری نسلی آگاه، مسئول و برخوردار از هویت فرهنگی قوی ایفا می‌کنند.^۲

^۱ اکبر نژاد، بررسی نقش آموزش و پرورش در کنترل آسیب‌های اجتماعی، ۱۳۹۶، ص ۶۵

^۲ فرهنگ، نقش مدرسه و خانواده در پیشگیری از آسیب‌های فرهنگی و راه‌های مقابله با آن، ۱۴۰۰، شماره ۴۲

نتیجه گیری

مدارس به عنوان یکی از ارکان اصلی جامعه، نقشی حیاتی و چندوجهی در تامین امنیت فرهنگی نوجوانان ایفا می‌کنند. این نقش نه تنها محدود به آموزش و انتقال دانش نیست، بلکه شامل ایجاد یک محیط فرهنگی غنی، پویا و حمایتی است که نوجوانان را در برابر تهدیدات فرهنگی مصون نگه می‌دارد و به آن‌ها کمک می‌کند تا هویت فرهنگی خود را به درستی شناخته و با افتخار حفظ کنند. مدارس با ارائه محتوای آموزشی مرتبط با فرهنگ، تاریخ و ارزش‌های جامعه، برگزاری برنامه‌های فرهنگی متنوع و ایجاد فضایی برای تعامل و تبادل فرهنگی، به نوجوانان کمک می‌کنند تا با ریشه‌های فرهنگی خود ارتباط برقرار کنند و احساس تعلق و افتخار به آن داشته باشند. مدارس با ایفای نقش فعال و مسئولانه در زمینه تامین امنیت فرهنگی نوجوانان، می‌توانند به ساختن جامعه‌ای سالم، پویا و پیشرفته کمک کنند که در آن جوانان با هویت فرهنگی قوی، ارزش‌های اخلاقی راسخ و مهارت‌های لازم برای زندگی در دنیای امروز و فردا، به شکوفایی و موفقیت دست یابند. این امر مستلزم توجه ویژه به نیازها و چالش‌های نوجوانان، طراحی و اجرای برنامه‌های متناسب و به‌روز، و همکاری و مشارکت همه ذی‌نفعان است. به عبارت دیگر، امنیت فرهنگی نوجوانان یک سرمایه‌گذاری بلندمدت برای آینده جامعه است و مدارس نقش کلیدی در این سرمایه‌گذاری دارند.

منابع

- ۱- اصغری، رضا، ضرورت توجه به فضای آموزشی مدارس در کسب نتایج بهتر یادگیری برحسب اصول روانشناختی، مجله علمی پژوهشی، شیراز، ۱۴۰۰
- ۲- اکبر نژاد، غلام رضا، بررسی نقش آموزش و پرورش در کنترل آسیب های اجتماعی، فصلنامه مطالعات روان شناسی و علوم تربیتی، ۱۳۹۶
- ۳- بازرگان، زهرا، میانجیگری در مدرسه (روشهای بهبود رفتار در مدرسه)، تهران: مدرسه، ۱۳۷۹
- ۴- باقری، ناصر، چالش های تنوع فرهنگی در محیط آموزشی، اولین همایش بین المللی جامعه شناسی، علوم اجتماعی و آموزش و پرورش با رویکرد نگاهی به آینده، بوشهر، ۱۴۰۲
- ۵- پناهی فر، الهام، نقش الگوهای رفتاری مناسب در کاهش ناهنجاری های آموزش و پرورش، خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۸
- ۶- جهانی، جعفر، چالش های نظری تعلیم و تربیت رایج و تعلیم و تربیت، مجله علوم اجتماعی و انسانی، شیراز، ۱۳۸۴
- ۷- راغب اصفهانی، مفردات فرهنگ، انتشارات مرتضوی، تهران، ۱۳۸۸
- ۸- صفوی، امان الله، تاریخ آموزش و پرورش ایران از ایران باستان تا ۱۳۸۰، انتشارات رشد، قم، ۱۳۸۳
- ۹- علیزاده، پروین، آسیب شناسی فرهنگی. انتشارات قزل قلم. تهران. ۱۳۸۴
- ۱۰- فرهنگ، سجاد، نقش مدرسه و خانواده در پیشگیری از آسیب های فرهنگی و راه های مقابله با آن، مجله دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، ۱۴۰۰
- ۱۱- قربانی، علیرضا، نقش عوامل اجتماعی (خانواده، مدرسه و گروه همسالان) در جامعه پذیری دانش آموزان استان گلستان. جامعه شناسی کاربردی، ۱۳۹۷
- ۱۲- معیری، محمدطاهر، مسائل آموزش و پرورش، تهران: انتشارات سپهر، ۱۳۷۷
- ۱۳- معین، محمد، فرهنگ معین، انتشارات زرین، تهران، ۱۳۸۲

- ۱۴- میرزایی، علی، بررسی ماهیت و ویژگی های مدرسه صالح براساس نظام معیار اسلامی، ششمین همایش بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی، همدان، ۱۴۰۲
- ۱۵- ناصرین، الهام. نقش خانواده و مدرسه در تربیت دانش آموزان. دومین کنفرانس ملی روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شادگان. ۱۳۹۴
- ۱۶- نقوی شاهکوه، زهرا، نقش مدرسه در توسعه هویت فرهنگی دانش آموزان، اولین همایش بین المللی ایده های تحول آفرین در زمینه مطالعات فرهنگی و آموزشی ، ۱۴۰۳
- ۱۷- یعقوبی، علی، مطالعه کیفی تعارض ارزشی بین نهادهای اجتماعی خانه و مدرسه مورد مطالعه: دانش آموزان استان گیلان. فصلنامه جامعه شناسی نهادهای اجتماعی، ۱۳۹۳